

TRANZACȚIA – TRĂSĂTURI DISTINCTIVE ȘI ASPECTE COMPARATIVE

Adelina BÂCU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Igor BÂCU

În cadrul acestui articol este analizată instituția tranzacției, una din puținele care constituie obiect de reglementare atât pentru legislația civilă, cât și pentru cea procesuală civilă și prin intermediul căreia se poate asigura decongestionarea instanțelor judecătorești de multitudinea dosarelor de care sunt copleșite. Fiind o derivată a principiului disponibilității în procesul civil, tranzacția reprezintă acordul părților menit să pună capăt unui proces declanșat sau care ar urma să înceapă, demonstrând numeroase avantaje în raport cu o hotărâre judecătorească, dintre care cel mai important ar fi stingerea conflictului în condițiile stabilite de părți și nu de instanță, ceea ce atenuează efectele disensiunilor dintre părți și lasă loc de noi raporturi contractuale pentru viitor. Beneficiile acestui instrument juridic sunt recunoscute nu doar de către legiuitorul nostru, ci și de forurile legislative ale altor state europene, a căror particularități de reglementare sunt relevate în cadrul acestei cercetări, totodată fiind prezentate în paralel similitudinile sau delimitările în raport cu legislația națională.

Cuvinte-cheie: tranzacție, contract civil, proces civil, act de dispoziție al părților, concesiile reciproce, efectele tranzacției.

COMPROMISE AGREEMENT – DISTINCTIVE FEATURES AND COMPARATIVE ASPECTS

Adelina BÂCU,
PhD, associate professor

Igor BÂCU

This article examines the institution of compromise agreement (settlement), one of the few institutions that are regulated by both civil law and civil procedural law, and by means of which the courts can be relieved of the plethora of cases that overwhelm them. Being a derivative of the principle of availability in civil proceedings, the compromise agreement represents the accordance of the parties to put an end to a lawsuit that has been initiated or is about to be initiated, and has numerous advantages over a court judgment, the most important of which is that it puts an end to the conflict on terms agreed by the parties and not by the court, which mitigates the effects of disagreements between the parties and leaves room for new contractual relations in the future. The benefits of this legal instrument are recognised not only by our legislator, but also by the legislative bodies of other European countries, whose regulatory peculiarities are revealed in this research, while at the same time the similarities or delimitations in relation to national legislation are presented.

Keywords: compromise agreement, civil contract, civil process, act of disposition of the parties, mutual concessions, effects of the transaction.

INTRODUCERE.

Una din cele mai stringente probleme cu care se confruntă sistemele judiciare moderne o constituie supraaglomerarea instanțelor de judecată cu dosare, care în cele din urmă afectează grav calitatea actului de justiție. Printre soluțiile care sunt promovate, menite să amelioreze situația și să atenueze impactul negativ al supraaglomerării instanțelor de judecată, se înscriu procedurile alternative de soluționare a litigiilor, un loc special în cadrul acestora revenindu-i tranzacției.

Acest acord amiabil reprezintă rezultatul pozitiv al disputei dintre diferiți subiecți ai

INTRODUCTION.

One of the most pressing problems facing modern judicial systems is the overcrowding of courts with cases, which ultimately seriously affects the quality of justice. Among the solutions being promoted to improve the situation and mitigate the negative impact of court overcrowding are alternative dispute resolution procedures, in which compromise agreement has a special place.

This amicable agreement is the positive outcome of a dispute between different parties to legal relations and is considered a flexible and effective means of preventing or

raporturilor juridice, fiind considerat un mijloc flexibil și eficient de prevenire sau încetare a unui litigiu judiciar. Din acest motiv, în prezent, atât în Republica Moldova, cât și în alte țări se acordă o atenție tot mai mare procedurilor de conciliere, inclusiv tranzacției, iar legislația cu privire la aceste proceduri este în curs de dezvoltare activă, asigurându-se și implementarea acesteia.

METODE ȘI MATERIALE APLICATE.

Baza metodologică a articolului o constituie atât metodele de cercetare cu caracter general (dialectică, sistemică), cât și metodele specifice de cunoaștere a realității juridice, cum ar fi metoda comparativă sau metoda formal-juridică. Totodată, cercetarea realizată are drept temelie o serie de acte normative cu caracter fundamental, care reglementează tranzacția, cum ar fi Codul civil al RM, Codul civil francez, Codul civil german, Codul civil italian.

SCOPUL CERCETĂRII.

Obiectivul urmărit la realizarea acestui articol a fost de a efectua o incursiune în materia tranzacției prin surprinderea elementelor comune și distinctive între cadrul normativ al țării noastre și al altor state europene.

REZULTATE OBȚINUTE ȘI DISCUȚII.

În Republica Moldova, tranzacția beneficiază de reglementare în cadrul a două acte legislative fundamentale – Codul civil și Codul de procedură civilă –, fapt care derivă din natura juridică duală a acestei instituții, și anume atât de drept substanțial, cât și procesual. Astfel, potrivit art.1917 al.1 Cod civil a RM, „tranzacția este contractul prin care părțile previn un proces ce poate să înceapă, termină un proces început sau rezolvă dificultățile ce apar în procesul executării unei hotărâri judecătorești.” [1] Faptul reglementării tranzacției în Codul civil supune această instituție regulilor aplicabile în dreptul material actului juridic civil (condiții de valabilitate, nulitate etc.), obligațiilor (prin tranzacție părțile își asumă drepturi și obligații reciproce), contractelor (se aplică principiul libertății contractuale), precum și altor dispoziții cu

ending a legal dispute. For this reason, nowadays, both in the Republic of Moldova and in other countries, more and more attention is being paid to conciliation procedures, including compromise agreement, and the legislation on these procedures is being actively developed and implemented.

METHODS AND MATERIALS APPLIED.

The methodological basis of the article is constituted both by general research methods (dialectical, systemic) and by specific methods of knowledge of legal reality, such as the comparative method or the formal-legal method. At the same time, the research is based on a series of fundamental normative acts regulating compromise agreement, such as the Civil Code of the Republic of Moldova, the French Civil Code, the German Civil Code, the Italian Civil Code.

THE AIM OF THE RESEARCH.

The objective of this article was to make an incursion into the subject of compromise agreement by capturing the common and distinctive elements between the normative framework of our country and other European countries.

RESULTS AND DISCUSSION.

In the Republic of Moldova, the compromise agreement is regulated by two fundamental legislative acts - the Civil Code and the Code of Civil Procedure - which derives from the dual legal nature of this institution, i.e. both substantive and procedural law. Thus, according to Article 1917 (1) of the Civil Code of the Republic of Moldova, “a compromise agreement is a contract by which the parties prevent a lawsuit that may begin, terminate a lawsuit that has begun or resolve difficulties arising in the process of enforcing a court decision.” [1] The regulation of the compromise agreement in the Civil Code subjects this institution to the rules applicable in substantive law to the civil legal act (conditions of validity, nullity, etc.), obligations (by the transaction the parties assume mutual rights and obligations), contracts (the principle of freedom of contract applies), as well as other general provisions. At the same time, the transaction also has some distinc-

caracter general. Totodată, tranzacția are și unele trăsături distincte.

Astfel, din definiția legală rezultă posibilitatea perfectării unei tranzacții atât în afara unui proces de judecată, cât și pe parcursul procesului, indiferent de etapa procesuală la care se află (tranzacție judiciară și extrajudiciară). Anume această particularitate în opinia unor cercetători [15, p.134] delimitează tranzacția de alte mijloace alternative de soluționare a conflictelor de natură juridică. Am adăuga aici, că individualitate și un anumit caracter superior instituției tranzacției îi conferă intervenirea instanței în procesul de validare a împăcării părților și posibilitatea ulterioară de a recurge la executarea silită dacă una dintre părți se sustrage de la îndeplinirea obligațiilor asumate.

Altfel spus, din punctul de vedere al dreptului procedural, acordul părților, materializat prin tranzacție, dobândește efecte juridice prin mijlocirea justiției, adică prin încheierea de confirmare a tranzacției pronunțată de către instanța de judecată.

În doctrina română [6, p.181] s-a subliniat că, „în context procesual civil, aceasta este învoiala sau contractul judiciar al părților, în scopul de a pune capăt unui proces existent, prin care ele își fac concesii sau renunță reciproc la drepturi, ori prin transferul unor drepturi de la una la alta”.

Codul de procedură civilă al RM [2] prevede câteva articole destinate tranzacției, începând cu art.60 al.2 care consacră dreptul părților în proces de a încheia o tranzacție și continuând cu art.211, 212, în care este stabilită procedura de identificare și valorificare a voinței părților de a încheia o tranzacție la etapa dezbaterilor în fond. Din conținutul acestor dispoziții legale rezultă că instanța exercită o funcție de control, deoarece urmează să evalueze legalitatea regulilor de conduită incluse în tranzacție, prin care sunt determinate drepturile și obligațiile părților și care poartă un caracter subiectiv. Se va ține cont și de faptul că nu în orice raport juridic este admisibilă încheierea tranzacției (de exemplu, nu este posibilă o tranzacție în cauzele cu privire la stabilirea paternității, decăderea din drepturile părintești). Totodată,

tive features.

Thus, the legal definition makes it possible to conclude a compromise agreement both outside and during a trial, regardless of the stage of the proceedings (judicial and extrajudicial settlement). It is precisely this peculiarity, according to some researchers [15, p.134], that distinguishes the compromise agreement from other alternative means of resolving legal disputes. We would add here that the individuality and a certain superior character of the institution of the compromise agreement gives it the intervention of the court in the process of validating the reconciliation of the parties and the subsequent possibility of resorting to enforcement if one of the parties evades the fulfilment of the assumed obligations.

In other words, from the point of view of procedural law, the parties' agreement, embodied in the compromise agreement, acquires legal effect through the intercession of the courts, i.e. through the court's decision confirming the settlement.

In Romanian doctrine [6, p.181] it has been pointed out that, “in the civil procedural context, this is the agreement or judicial contract of the parties, in order to put an end to an existing process, by which they make concessions or mutually renounce rights, or by transferring some rights from one to the other”.

The Code of Civil Procedure of the Republic of Moldova [2] provides several articles for compromise agreement, starting with Article 60 (2), which enshrines the right of the parties to the proceedings to enter into a settlement, and continuing with Articles 211, 212, which establish the procedure for identifying and assessing the parties' willingness to enter into a compromise agreement at the stage of the substantive proceedings. It follows from the content of these legal provisions that the court exercises a control function, as it is to assess the legality of the rules of conduct included in the compromise agreement, which determine the rights and obligations of the parties and which are of a subjective nature. It should also be borne in mind that a compromise agreement is not admissible in every legal relationship (e.g. a settlement is not possible in cases concerning

tranzacția în procesele de determinare a pensiei de întreținere pentru minor, de asemenea ar putea afecta interesele copilului, fapt care nu poate fi acceptat de către instanță.

Această reglementare duală a tranzacției, care este caracteristică nu doar legislației naționale, a determinat cercetătorii în domeniu să considere acest acord de voință al părților ca pe „un fenomen juridic complex, care pe de o parte constituie un act juridic civil, iar pe de alta este un act de dispoziție al părților îndreptat spre încetarea procesului” [13, p.64]. Drept urmare, tranzacția constituie acordul realizat între părțile unui proces civil în vederea tranșării litigiului în condiții reciproc avantajoase, care nu contravin legii și nu periclitează drepturile și interesele altor persoane.

Un alt element distinctiv al tranzacției îl reprezintă concesiile reciproce ale părților. Esența lor constă în faptul că părțile dispun în mod liber de drepturile lor materiale, „conștientizând toate dificultățile pe care le implică un proces judiciar civil, ajung la concluzia că soluționarea logică a diferendului apărut ar fi admiterea unor cedări reciproce în vederea soluționării amiabile a litigiului.” [7, p.106].

În plan procesual, însă, modificările reciproce sunt posibile într-o măsură mai mică. Altfel spus, o persoană aflată în proces poate dispune de drepturile sale materiale, indiferent dacă acestea sunt stabilite de instanță, datorită faptului că existența lor nu este legată de activitățile acesteia din urmă. Din punct de vedere procedural, la încheierea unei tranzacții, există o renunțare reciprocă la dreptul procesual de a obține o hotărâre judecătorească, pe care îl au atât reclamantul, cât și pârâtul, însă nu există nicio garanție că această renunțare a părților va fi confirmată de instanță. Or, potrivit art.60 al.5 CPC, instanța nu va confirma tranzacția dacă acest act contravine legii ori încalcă drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei, interesele societății sau ale statului [2].

Un aspect particular îl constituie și faptul că tranzacția nu poate fi tratată doar ca o modalitate de încetare a procesului, după cum se afirmă uneori în doctrină [17,

the establishment of paternity or the forfeiture of parental rights). At the same time, a compromise agreement in proceedings to determine child maintenance could also affect the interests of the child, which the court cannot accept.

This dual regulation of the transaction, which is characteristic not only of national law, has led researchers in the field to consider this agreement of will of the parties as “a complex legal phenomenon, which on the one hand constitutes a civil legal act and on the other is an act of disposition of the parties directed towards the termination of the process”. [13, p.64] As a result, the compromise agreement constitutes the agreement reached between the parties to a civil lawsuit with a view to settling the dispute on mutually advantageous terms that do not contravene the law and do not affect the rights and interests of other persons.

Another distinctive element of the compromise agreement is the mutual concessions of the parties. Their essence lies in the fact that the parties, freely disposing of their material rights, “aware of all the difficulties involved in a civil judicial process, come to the conclusion that the logical solution to the dispute that has arisen would be to admit mutual concessions with a view to an amicable settlement of the dispute”. [7, p.106] In the procedural field, however, mutual modifications are possible to a lesser extent. In other words, a litigant can dispose of his material rights, whether or not they are determined by the court, due to the fact that their existence is not linked to the court’s activities. From a procedural point of view, when concluding a settlement, there is a mutual waiver of the procedural right to obtain a judgment, which both the plaintiff and the defendant have, but there is no guarantee that this waiver of the parties will be confirmed by the court, or according to Article 60 (5) CPC the court will not confirm the compromise agreement if this act contravenes the law or violates the rights, freedoms and legitimate interests of the person, the interests of society or the state. [2]

A particular aspect is also the fact that the compromise agreement cannot be treated only as a way of terminating the process, as sometimes stated in the doctrine, [17, p.179]

p.179], aceasta reprezentând un mecanism mult mai complex, cu caracter universal, utilizat în reglementarea raporturilor de drept substanțial. Aceste caracteristici se relevă prin faptul că părțile tranzacției, pe lângă faptul încetării unor raporturi procesuale născute din obligații litigioase, dau naștere la alte obligații, realizând de multe ori o novație sau le modifică pe cele existente. Mai mult decât atât, hotărârea judecătorească, de asemenea pune capăt procesului, dar provoacă constant nemulțumirea uneia dintre părți și de multe ori este supusă unei căi de atac. Tranzacția, însă, fiind rezultatul unui compromis care împacă părțile litigante, arareori ajunge a fi contestată.

Aspecte comparative

Instituția tranzacției are o vastă tradiție istorică și este reglementată în diferite colțuri ale lumii, fiecare țară având însă și particularitățile sale. Pe continentul european, acest acord al părților și-a găsit reflectarea în Codul civil german (1896), Codul civil francez (1804), Codul civil italian (1942). Astfel, Codul civil francez în versiunea actuală, reglementează tranzacția în Titlul XV denumit „Tranzacțiile”, care prin art.2044 stipulează că „tranzacția este un contract prin care părțile, prin concesiile reciproce, pun capăt unui litigiu care a apărut sau preven un litigiu care urmează să apară” [3]. Această definiție permite evidențierea caracteristicilor care determină natura juridică a tranzacției în legislația franceză, și anume:

Tranzacția în viziunea legiuitorului francez este **un contract** care trebuie să întrunească următoarele condiții: a) legalitatea – conformitatea condițiilor în care se încheie tranzacția cu cerințele legii, a altor acte cu caracter normativ, precum și normelor morale; b) acordul de voință liber exprimat – civilistul belgian Laurent comentează această cerință spunând: „Judecătorul trebuie să considere deciziile părților contractante ca având putere de lege fără a le schimba sub pretextul ideilor de echitate și dreptate. Acordul format prin voința liber exprimată devine unica sursă de obligații ale părților și nu există mai mari standarde după care poate fi judecat sau completat” [8, p. 478]; c) capacitatea părților

it represents a much more complex mechanism, of universal character, used in the regulation of substantive law relationships. These characteristics are revealed by the fact that the parties to the settlement, in addition to terminating procedural relationships arising from litigious obligations, give rise to other obligations, often by novating them or modifying them in existing ways. Moreover, the judgment also terminates the process, but it constantly causes dissatisfaction to one of the parties and is often subject to appeal. However, the settlement, being the result of a compromise that reconciles the disputing parties, is rarely challenged.

Comparative aspects

The institution of compromise agreement has a long history and is regulated in different parts of the world, but each country has its own peculiarities. On the European continent, this agreement between the parties is reflected in the German Civil Code (1896), the French Civil Code (1804) and the Italian Civil Code (1942). Thus, the French Civil Code in its current version regulates the transaction in Title XV entitled “Transactions”, which in Article 2044 stipulates that “a compromise agreement is a contract whereby the parties, by mutual concessions, put an end to a dispute which has arisen or prevent a dispute which is about to arise”. [3] This definition makes it possible to highlight the characteristics that determine the legal nature of the compromise agreement in French law, namely:

1. The compromise agreement in the view of the French legislator is a contract which must meet the following conditions: a) legality - conformity of the conditions under which the transaction is concluded with the requirements of the law, other normative acts and moral rules; b) freely expressed consent - the Belgian civil law expert Laurent comments on this requirement by saying: “The judge must consider the decisions of the contracting parties as having the force of law without changing them under the pretext of the ideas of equity and justice. The agreement formed by the freely expressed will becomes the sole source of the parties’ obligations and there are no higher standards by which it can be judged or supplemented” [8, p. 478];

de a tranzacționa (condiție stabilită și de Codul civil al RM în art.1917 al.2) – desigur că subiecții litigiului trebuie să aibă capacitatea de a dispune de obiectul litigiului, însă sunt instituite și anumite excepții, de exemplu, tranzacția poate fi încheiată de un tutore în numele unui minor sau o persoană lipsită de capacitate juridică, dar numai dacă consiliul de familie aprobă clauzele; o tranzacție poate fi încheiată de către un tutore cu un minor, când acesta din urmă împlinește vârsta majoratului, dar numai în ceea ce privește cheltuielile suportate în legătura cu exercitarea tutelei și prezentarea documentelor justificative; d) existența unui obiect determinat al tranzacției – din dispozițiile art.2045 CCF rezultă că obiect poate constitui doar bunul sau dreptul ce poate fi înstrăinat de către subiecții acestei tranzacții, respectiv nu se poate dispune asupra drepturilor de natură personală: dreptul la viață, la nume, la libertate, drepturile de proprietate intelectuală, drepturile referitoare la un anumit statut juridic (soț sau soție, angajat sau angajator, tutore etc.), drepturi la care este interzis de a se renunța (pensiă de întreținere) [14, p.70]; e) cauza licită – presupune scopul nemijlocit al tranzacției, focusarea voinței părții spre a obține anumite efecte juridice prin încheierea tranzacției, totodată acest scop nu poate fi ilicit sau imoral.

O altă caracteristică a tranzacției, ce derivă din legislația franceză, este caracterul ei *accesoriu*, or acest acord de voință a fost determinat de existența unui alt raport juridic, care s-a transformat în unul litigios. Așadar, nu este suficient ca să avem un raport preexistent, acesta trebuind să fie și unul litigios, vizând un drept concret, tranzacția soluționând anume pozițiile conflictuale ale părților ce vizează contestarea unui drept. În acest sens, pot constitui temeiuri de încheiere a tranzacției: disputa despre existența sau inexistența unui drept, dezacordul părților cu privire la conținutul unui drept subiectiv sau obligații subiective, controversa sau ambiguitatea cu privire la volumul drepturilor revendicate sau a obligațiilor pretinse, ș.a. Caracterul accesoriu al tranzacției este elocvent demonstrat într-o speță soluționată de Curtea de Casație din Franța, care a stabilit că an-

c) the capacity of the parties to negotiate (a condition also established by the Civil Code of the RM in art.1917 para.2) - of course, the subjects of the dispute must have the capacity to dispose of the object of the dispute, but certain exceptions are also established, for example, the transaction can be concluded by a guardian on behalf of a minor or a person lacking legal capacity, but only if the family council approves the clauses; a compromise agreement may be concluded by a guardian with a minor when the latter reaches the age of majority, but only as regards the expenses incurred in connection with the exercise of guardianship and the submission of supporting documents; d) the existence of a specific object of the transaction - from the provisions of of Article 2045 CCF that the object can only constitute the property or right that can be disposed of by the subjects of this transaction, i.e. rights of a personal nature cannot be disposed of: the right to life, name, freedom, intellectual property rights, rights relating to a specific legal status (spouse, employee or employer, guardian, etc.), rights that cannot be waived (maintenance) [14, p.70]. e) lawful cause - presupposes the immediate purpose of the compromise agreement, the focus of the party's will to obtain certain legal effects by concluding the transaction, while this purpose cannot be unlawful or immoral.

2. Another characteristic of the compromise agreement, which derives from French law, is its ancillary nature, since this agreement of will was determined by the existence of another legal relationship, which became a contentious one. It is therefore not enough to have a pre-existing relationship, it must also be a contentious one, concerning a concrete right, the settlement resolving the conflicting positions of the parties which aim to contest a right. In this respect, the following may constitute grounds for concluding a settlement: a dispute over the existence or non-existence of a right; disagreement between the parties as to the content of a subjective right or obligation; controversy or ambiguity as to the extent of the rights claimed or the obligations claimed, etc. The accessory nature of the compromise agreement is eloquently demonstrated in a case decided by the French Court of Cassation, which estab-

gajatorul a informat angajatul despre intenția sa de a-l concedia pe cel din urmă, fapt cu care angajatul nu a fost de acord. Părțile au soluționat disputa printr-o tranzacție, care ulterior a fost prezentată ca probă în instanță. Însă instanța a constatat că contractul de muncă nu fusese desfăcut la momentul încheierii tranzacției, respectiv careva incertitudini sau conflicte juridice de muncă nu pot fi reținute atâta timp cât contractul era în vigoare, or problemele apărute părțile trebuiau să le soluționeze prin alte instrumente juridice și nicidecum prin tranzacție. Tranzacția ar fi fost valabilă doar dacă intervenea după desfacerea contractului de muncă [12, p.112].

O altă particularitate pe care o evidențiază legiuitorul francez este că tranzacția are un *scop specific*. Tradițional, prin încheierea unui act juridic se urmărește atingerea unui rezultat, adică nașterea, modificarea sau stingerea unui raport juridic. Tranzacția are drept scop încetarea sau prevenirea disputei judiciare. Însă acest rezultat poate fi atins și prin alte acțiuni procesuale care nu pot fi numite acord de împăcare – recunoașterea pretențiilor, renunțarea la pretenții, darea jurământului [9, p.364]. În consecință, legiuitorul francez, pentru a realiza o delimitare clară dintre tranzacție și celelalte mijloace procesuale care pot determina finalizarea procesului, include o ultimă trăsătură caracteristică – concesiile reciproce ale părților.

Concesiile reciproce – acestea, în funcție de pretențiile înaintate și interesele urmărite, pot fi diferite ca conținut și caracter. Concesiile se pot rezuma la: a) renunțarea de către una dintre părți la o revendicare cu privire la obiectul litigiului sau la dreptul prezumat în schimbul asumării obligației efectuării anumitor acțiuni sau plății unei recompense de către cealaltă parte; b) reducerea numărului pretențiilor; c) reducerea cuantumului pretențiilor. Mai mult decât atât, s-a subliniat [14, p.73] că aceste concesiuni pot viza bunuri sau drepturi care nu constituie obiectul material al litigiului sau concesiile pot fi diferite ca greutate, în sensul că una din părți ar putea să cedeze mai mult, or legiuitorul nu cere o echivalență a concesiilor. Cu toate acestea,

labeled that the employer had informed the employee of his intention to dismiss the latter, to which the employee did not agree. The parties settled the dispute through a compromise agreement, which was subsequently submitted as evidence in court. However, the court found that the employment contract had not been terminated at the time the settlement was concluded, i.e. any uncertainties or legal labour disputes could not be retained as long as the contract was in force, and the problems that had arisen had to be resolved by other legal instruments and not by compromise agreement. The settlement would have been valid only if it took place after the termination of the employment contract. [12, p.112]

3. Another particularity highlighted by the French legislator is that the compromise agreement has a specific purpose. Traditionally, the conclusion of a legal act is intended to achieve a result, i.e. the creation, modification or extinction of a legal relationship. The purpose of the compromise agreement is to terminate or prevent a legal dispute. However, this result can also be achieved by other procedural actions that cannot be called reconciliation agreement - acknowledgement of claims, waiver of claims, swearing of oath [9, p.364] Consequently, the French legislator, in order to achieve a clear demarcation between compromise agreement and other procedural means that can bring about the termination of the lawsuit, includes one last characteristic feature - mutual concessions of the parties.

4. Reciprocal concessions - these concessions, depending on the claims put forward and the interests pursued, may differ in content and character. Concessions may consist of: a) the waiver by one party of a claim to the subject-matter of the dispute or to the alleged right in exchange for an obligation to perform certain actions or to pay a reward by the other party; b) a reduction in the number of claims; c) a reduction in the amount of claims. Moreover, it has been pointed out [14, p.73] that these concessions may relate to goods or rights which do not constitute the material subject-matter of the dispute or the concessions may be different in weight, in the sense that one of the parties could concede more, but the legislator does not require an equiv-

dacă se constată că partea a avut intenția de a încheia anume o tranzacție, adică nu ar fi renunțat necondiționat la pretenția sa, atunci se consideră că există o eroare privitoare la natura tranzacției, făcând acest acord anulabil. Astfel, tranzacția între angajator și salariat, încheiată în legătură cu concedierea salariatului și în lipsa unei concesiuni din partea angajatorului, a fost declarată nulă de Curtea de Casație Franceză [12, p.110].

Din cele relatate rezultă că în legislația franceză tranzacția reprezintă un contract consensual, sinalagmatic și cu titlu oneros îndreptat spre prevenirea apariției unui proces sau încetarea acestuia, părțile realizând în acest sens concesiuni reciproce.

În *Germania*, dispozițiile legale referitoare la tranzacție se regăsesc atât în Codul civil german, cât și în Codul de procedură civilă. Pedantismul și laconismul german este pus în valoare și de această dată. Or, legiuitorul german a reușit într-un singur alineat al unui articol, atât să definească noțiunea de tranzacție, cât și să stipuleze condițiile în care tranzacția este nulă. Astfel, potrivit §779 din Codul civil al Germaniei, acordul prin care, prin concesiuni reciproce, se soluționează litigiile sau îndoielile părților cu privire la raportul juridic dintre ele (tranzacție), este nul, dacă din conținutul acordului reiese clar că împrejurările care au fost luate ca bază a contractului, fiind apreciate ca sigure în existența lor și fără îndoială, nu corespund realității, iar îndoielile părților nu ar fi apărut, dacă acestea ar fi fost în cunoștință despre starea reală a lucrurilor. Se includ în categoria îndoielilor care duc la nulitate și situațiile când părțile nu sunt sigure în posibilitatea realizării uneia dintre clauze [4]. După cum constatăm, aceste prevederi diferă de reglementările naționale, or legiuitorul nostru identifică ca motiv de nulitate a tranzacției „temeiurile generale de nulitate a actelor juridice” (art.1921 al.1 CC) și nicidecum îndoielile părților referitor la executarea anumitor clauze.

Codul de procedură civilă al Germaniei reglementează la rândul său procedura de înaintare și confirmare a tranzacției. Astfel, potrivit §278 (6) CPC a Germaniei [10, p.93] tranzacția, în ordine judiciară, poate

alence of concessions. However, if it is found that the party intended to conclude a specific transaction, i.e. would not have unconditionally waived its claim, then there is deemed to be an error as to the nature of the transaction, rendering the agreement voidable. Thus, the compromise agreement between the employer and the employee, concluded in connection with the dismissal of the employee and in the absence of a concession on the part of the employer, was declared null and void by the French Court of Cassation [12, p.110].

It follows from the foregoing that, in French law, a compromise agreement is a consensual, synallagmatic and onerous contract aimed at preventing the occurrence or termination of a lawsuit, the parties making mutual concessions in this respect.

In *Germany*, the legal provisions on compromise agreement are to be found in both the German Civil Code and the Code of Civil Procedure. German pedanticism and laconism is again highlighted, and the German legislator has succeeded, in a single paragraph of an article, both in defining the notion of settlement and in stipulating the conditions under which a settlement is void.

Thus, according to §779 of the German Civil Code, an agreement whereby disputes or doubts of the parties as to the legal relationship between them (compromise agreement) are settled by mutual concessions is void if it is clear from the content of the agreement that the circumstances which were taken as the basis of the contract, being deemed certain in their existence and without doubt, do not correspond to reality, and the doubts of the parties would not have arisen if they had been aware of the true state of affairs. The category of doubts leading to nullity also includes situations where the parties are not certain that one of the clauses can be fulfilled. [4] As we can see, these provisions differ from the national rules, but our legislator identifies as grounds for the nullity of the compromise agreement “the general grounds for the nullity of legal acts” (Article 1921(1) CC) and not the doubts of the parties as to the performance of certain clauses.

The German Code of Civil Procedure also regulates the procedure for submitting and confirming the settlement. Thus, accord-

fi încheiată în baza proiectului contractului de tranzacție prezentat de părți în instanță sau în temeiul acordului părților expediat instanței, prin care acestea acceptă proiectul tranzacției propus de instanță. Deci, la acest capitol, avem o deosebire clară între legislația RM și cea a Germaniei cât privește elaborarea tranzacției, deoarece potrivit legislației naționale, judecătorul nu poate lua parte la elaborarea conținutului tranzacției, acesta doar verificând conținutul ei și confirmând-o sau respingând-o după caz. Posibil că, având în vedere nivelul de încredere a justițiabilului german în justiția națională, precum și volumul de muncă mult mai redus al magistratului din Germania, care îi permite să elaboreze și proiecte de tranzacții, o asemenea soluție este rezonabilă. Pentru sistemul nostru însă este mult mai binevenită abținerea judecătorului de la o asemenea contribuție.

Referitor la condițiile necesare a fi întrunite la elaborarea tranzacției, doctrina menționează că acestea ar fi următoarele [16, p. 313]:

1. respectarea cerințelor procedurale determinate de legea procesuală germană, care vizează efectuarea acțiunilor procesuale, precum și a cerințelor care sunt impuse de dreptul material la încheierea unui act juridic civil;

2. tranzacția se va perfecta exclusiv în instanța de judecată, în timpul examinării cauzei civile;

3. tranzacția va constitui rezultatul acordului de voință doar a părților procesului, intervenția unor terți fiind exclusă;

4. tranzacția va cuprinde numai acea parte din obiectul litigiului, cu privire la care părțile și-au manifestat dreptul de dispoziție.

Soluționând întrebarea cu privire la confirmarea tranzacției, instanța germană apreciază condițiile tranzacției din perspectiva corespunderii acestora prevederilor legale, precum și cerințelor echității și proporționalității [10, p.34]. Cu toate acestea, competențele magistratului german sunt aici destul de reduse. Legea germană nici măcar nu permite instanței să verifice dacă acordul de soluționare afectează interesele terților – pentru că aceasta este o tranzacție obișnuită, un contract, iar principiul libertății voinței

ing to §278 (6) CPC of Germany [10, p.93] the compromise agreement, in court order, can be concluded on the basis of the draft settlement agreement submitted by the parties to the court or on the basis of the agreement of the parties sent to the court, by which they accept the draft settlement agreement proposed by the court. So, in this chapter, we have a clear difference between the Moldovan and the German legislation regarding the drafting of the settlement, because under the national legislation, the judge cannot take part in the drafting of the content of the settlement, he only verifies its content and confirms or rejects it if necessary. Possibly, given the level of confidence of the German judiciary in the national judiciary and the much lower workload of the German magistrate, which also allows him to draft settlements, such a solution is reasonable. For our system, however, it is much better for the judge to refrain from such a contribution.

Regarding the conditions to be met when drafting the compromise agreement, the doctrine states that they would be as follows: [16, p.313]

- 1) compliance with the procedural requirements determined by German procedural law, which concern the performance of procedural actions, as well as the requirements that are imposed by substantive law on the conclusion of a civil legal act;

- 2) the compromise agreement, shall be concluded exclusively in court during the examination of the civil case;

- 3) the compromise agreement, shall be the result of the agreement of the parties to the proceedings only, the intervention of third parties being excluded;

- 4) the compromise agreement shall only cover that part of the subject-matter of the dispute in respect of which the parties have expressed a right of disposal.

In answering the question of confirmation of the compromise agreement, the German court assesses the terms of the settlement in terms of their compliance with the statutory provisions and the requirements of fairness and proportionality [10, p.34]. However, the powers of the German magistrate are rather limited here. German law does not even allow the court to check whether the

contractuale are prioritate. În acest caz, acordul, evident, poate depăși obiectul litigiului.

Instituția tranzacției se regăsește și în legislația Italiei, și anume în Codul civil, care spre deosebire de legislația noastră națională, include și dispoziții de procedură civilă. Astfel, în acest act normativ este prevăzut un întreg capitol dedicat tranzacției (Capitolul XXV «Della transazione»). Potrivit art.1965 din Codul civil italian, prin tranzacție (*la transazione*) se înțelege contractul, prin intermediul căruia părțile realizând concesiuni reciproce, preîntâmpină un viitor litigiu sau încetează un proces existent [5]. O simplă analiză a acestor prevederi denotă faptul că și legiuitorul italian scoate în evidență necesitatea existenței unor concesiuni reciproce, transformând acest element într-o cerință fundamentală a tranzacției. Mai mult decât atât, în alin.2 al art.1965 se stipulează că prin concesiuni reciproce pot fi create, modificate sau încetate, de asemenea, alte raporturi decât cele care au făcut obiectul revendicărilor.

O altă trăsătură a tranzacției în dreptul italian, dar care am remarcat-o și în dreptul francez sau german, este că lipsa unui conflict de drept, în sensul unei coliziuni a pretențiilor de natură juridică, nu afectează valabilitatea tranzacției, conflictul nefiind o condiție necesară pentru încheierea unui asemenea acord. Este suficientă o anumită incertitudine juridică resimțită de participanții la circuitul civil sau comercial, cu privire la existența sau conținutul exact al drepturilor și obligațiilor lor reciproce, ca să se constituie motiv pentru o dispută.

În afară de aceasta, nu este necesar ca părțile să se îndoiască de corectitudinea poziției lor. Oricare dintre acestea (sau ambele) pot fi absolut convinse că au dreptate și, totuși, să facă unele concesiuni. Pozițiile psihologice ale părților cu privire la obiectul litigiului nu au semnificație juridică.

O altă particularitate a legislației italiene este posibilitatea părților tranzacției de a cere în mod unilateral rezoluțiunea acesteia pe motiv de neexecutare, care include încălcarea substanțială a condițiilor stabilite, după cum rezultă din art.1976 al Codului civil italian. Această regulă operează, însă, doar în situațiile când în tranzacție nu a fost introdu-

settlement agreement affects the interests of third parties - because this is an ordinary transaction, a contract, and the principle of contractual freedom of will takes precedence. In this case, the agreement can obviously go beyond the subject matter of the dispute.

The institution of compromise agreement is also found in Italian law, namely in the Civil Code, which, unlike our national legislation, also includes provisions on civil procedure. According to Article 1965 of the Italian Civil Code, a transaction (*la transazione*) is a contract whereby the parties, by making mutual concessions, prevent a future dispute or terminate an existing lawsuit. [5] A simple analysis of these provisions shows that the Italian legislator also highlights the need for mutual concessions, making this element a fundamental requirement of the compromise agreement. Moreover, Article 1965(2) stipulates that reciprocal concessions may also create, modify or terminate relationships other than those which are the subject of the claims.

Another feature of the compromise agreement in Italian law, but which we have also noted in French or German law, is that the absence of a conflict of law, in the sense of a collision of legal claims, does not affect the validity of the settlement, conflict not being a necessary condition for the conclusion of such an agreement. It is sufficient that there is some legal uncertainty felt by the participants in the civil or commercial circuit as to the existence or exact content of their mutual rights and obligations which constitutes grounds for a dispute.

Moreover, it is not necessary for the parties to doubt the correctness of their position. Either (or both) can be absolutely convinced that they are right and still make some concessions. The psychological positions of the parties on the subject matter of the dispute have no legal significance.

Another peculiarity of Italian law is the possibility for the parties to the compromise agreement to unilaterally request its termination for non-performance, which also includes a substantial breach of the conditions set out in Article 1976 of the Italian Civil Code. However, this rule applies only in cases where no novation, i.e. no new object of the obligation or other basis for the obligation, has been in-

să o novație, adică nu a fost stabilit un nou obiect al obligației, sau un alt temei al acesteia. Tranzacția care conține o novație poate fi supusă rezoluțiunii din cauza neexecutării numai dacă părțile au prevăzut o astfel de posibilitate în acordul lor sau dacă părțile au convenit ulterior asupra acesteia.

Mai mult decât atât, partea care face trimitere la neexecutarea tranzacției de către oponentul său este în drept să solicite și repararea prejudiciului (art.1435 Cod civil italian). Dar nu orice neexecutare poate determina desfacerea contractului, ci doar cea care are o importanță covârșitoare pentru partea solicitantă. Totodată, nu se admite trimiterea la neexecutarea contractuală, atâta timp cât însăși partea care o invocă nu și-a îndeplinit propriile obligații [12, p.155].

Analiza celorlalte articole din Codul civil italian denotă o analogie cu prevederile din Codul civil al RM, cum ar fi cele privitoare la tranzacția pentru toate afacerile care se regăsesc în art.1924 CC al RM și art.1975 CC al Italiei. Este o dovadă a faptului că legiuitorul nostru a preluat cele mai reușite norme din legislația altor state europene, cel puțin în domeniul tranzacției. Drept rezultat, în prezent, legislația noastră este una din cele mai detaliate și atotcuprinzătoare la capitolul tranzacție, oferind practicienilor, dar și justițiabililor un real sprijin, dar și o protecție în calea abuzurilor și interpretărilor eronate.

CONCLUZII

Instituția tranzacției este de mare importanță în cadrul procedurilor civile, deoarece ajută la soluționarea cazurilor de complexitate diferită, ținând cont de cerințele și posibilitățile ambelor părți. Tranzacția reprezintă un instrument juridic complex, având o natură juridică mixtă, în care ordinea de drept substanțial referitoare la determinarea condițiilor de soluționare a litigiului, combinată cu ordinea procesuală de aprobare a acestor condiții, formează o singură componentă juridico-faptică care are semnificație atât materială, cât și procesuală.

Prin prisma analizei comparative a tranzacției se constată următoarele:

– definirea acestei instituții este aproape identică din punct de vedere al trăsăturilor

introduse în acordul de compromis. A settlement containing a novation may be subject to termination for non-performance only if the parties have provided for such a possibility in their agreement or if the parties have subsequently agreed on it.

Moreover, the party who refers to the non-execution of the compromise agreement by his opponent is also entitled to claim damages (art.1435 Italian Civil Code). However, not every non-performance can lead to the termination of the contract, but only that which is of overwhelming importance for the requesting party. At the same time, it is not admissible to refer to contractual non-performance as long as the party claiming it has not fulfilled its own obligations. [12, p.155]

The analysis of the other articles of the Italian Civil Code reveals an analogy with the provisions of the Civil Code of the RM, such as those concerning the compromise agreement for all business which are found in art.1924 CC of the RM and art.1975 CC of Italy. It is a proof that our legislator has taken over the most successful rules from the legislation of other European countries, at least in the field of compromise agreement. As a result, our legislation is now one of the most detailed and comprehensive in the field of compromise agreement offering practitioners and litigants real support and protection against abuse and misinterpretation.

CONCLUSIONS

The institution of compromise agreement is of great importance in civil proceedings as it helps to resolve cases of varying complexity, taking into account the requirements and possibilities of both parties. The compromise agreement is a complex legal instrument, having a mixed legal nature, in which the substantive legal order relating to the determination of the conditions for the settlement of the dispute, combined with the procedural order for the approval of these conditions, form a single legal and factual component that has both substantive and procedural significance.

A comparative analysis of the compromise agreement reveals the following:

- the definition of this institution is almost identical in terms of its distinctive

sale distinctive în legislațiile din Republica Moldova, Franța, Italia, Germania. De asemenea, tranzacția este reglementată în detaliu de legislația materială actuală a țării noastre, dar și a Italiei, Franței, precum și a multor alte țări europene, iar normele referitoare la aceasta sunt grupate în secțiuni sau capitole speciale din codurile civile, iar în aplicarea acestora s-a acumulat o practică extinsă de către instanțele de judecată;

– aceste trăsături care conferă specificitate tranzacției și care se regăsesc în legislațiile statelor amintite în cadrul studiului ar fi următoarele: a) pentru a încheia o tranzacție este necesar ca părțile să aibă capacitatea de a dispune de drepturile care fac obiectul litigiului; b) o condiție esențială a tranzacției este realizarea reconcilierii prin concesi reciprocă, totodată judecătorul fiind obligat să aprecieze plauzibilitatea și semnificația concesiunilor; c) tranzacția depinde de raportul juridic anterior (în care au existat anumite disensiuni și incertitudini) și nu poate fi încheiată, dacă un astfel de raport juridic nu a avut loc; d) prin tranzacție este posibilă soluționarea viitoarelor dispute și pretenții legale, dar numai dacă acestea pot fi prevăzute în mod rezonabil pe baza informațiilor disponibile; e) în rezultatul tranzacției sunt înlăturate incertitudinile și controversele în raporturile dintre părți privitoare la drepturile și obligațiile asumate; f) din momentul intrării în vigoare a tranzacției, pretențiile pot fi formulate numai în temeiul clauzelor acesteia și pot viza doar existența, valabilitatea sau executarea tranzacției. Pentru a reveni la cerințele inițiale, este necesar ca tranzacția să fi fost declarată nulă.

features in the legislation of the Republic of Moldova, France, Italy and Germany. Also, the compromise agreement is regulated in detail in the current substantive legislation of our country, but also of Italy, France, as well as many other European countries, and the rules relating to it are grouped in special sections or chapters of the civil codes, and in their application has accumulated extensive practice by the courts;

- these features which give specificity to the compromise agreement and which are found in the laws of the countries mentioned in the study would be the following: a) in order to conclude a settlement, the parties must have the capacity to dispose of the rights in dispute; b) an essential condition of the compromise agreement is the achievement of reconciliation through mutual concessions, while the judge is obliged to assess the plausibility and significance of the concessions; c) the settlement depends on the previous legal relationship (in which there were certain disagreements and uncertainties) and cannot be concluded if such a legal relationship has not taken place; d) the compromise agreement makes it possible to settle future disputes and legal claims, but only if they can be reasonably foreseen on the basis of the available information; e) the compromise agreement removes uncertainties and controversies in the relationship between the parties concerning the rights and obligations assumed; f) from the moment the compromise agreement comes into force, claims can only be made under its terms and can only relate to the existence, validity or performance of the settlement. In order to return to the original requirements, the transaction must have been declared void.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Codul civil al Republicii Moldova. Nr. 1107 din 06-06-2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1.03.2019, nr.66-75, art.132.
2. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Nr. 225 din 30-05-2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 3.08.2018, nr. 285-294, art. 436.
3. Codul civil francez, adoptat la 21 martie 1804. Disponibil: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LE-GITEXT000006070721/LEGISCTA000006118164?etatTexte=VIGUEUR&etatTexte=VIGUEUR_DIFF&anchor=LEGIARTI000033458766#LEGIARTI000033458766 (vizitat 13.07.2023).
4. Codul civil german (Burgerliches Gesetzbuch Deutschlands mit Einfuhrungsgesetz), adoptat în 1896 și intrat în vigoare începând cu 1 ianuarie 1900. Dis-

- ponibil: <http://oceanlaw.ru/wp-content/uploads/2018/02/1900-%D0%93%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5-%D1%83%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-1.pdf> (vizitat 16.07.2023).
- Codul civil italian din 16 martie 1942. Disponibil: https://www.advocate123.ru/_files/ugd/91d87c_cd5549d0fa-83497dbf8036dd73955751.pdf (vizitat 16.07.2023).
  - Filote-Iovu I.-A. Tranzacția, act procesual de dispoziție al părților. În: *Analele Universității de Vest din Timișoara, Seria Drept*, 2021, nr.2, p. 180-206.
  - Gaja Al. Concesiile reciproce – element obligatoriu al tranzacției de împăcare. În: *Revista Națională de Drept*, anul 22 (2021), nr. 4 (246), p. 103-111.
  - Laurent F. *Principes de droit civil français*: Vol. 1–33. Bruxelles/Paris, Bruylant-Christophe/A. Durand & Pedone-Lauriel, 1869–87. Vol. 15, § 485.
  - Perelman Ch. La preuve en droit, essai de synthèse. În: *La preuve en droit*, (dir.) Ch. Perelman et P. Foriers, Bruxelles, Bruylant, 1981.
  - Ватаманюк В. О. Заключение мирового соглашения в групповом производстве иностранных государств. În: *Российское право: образование, практика, наука*, 2021, №4, p. 27-40.
  - Гражданское процессуальное уложение Германии: Вводный закон к Гражд. процессуальному уложению = Zivilprozessordnung Deutschlands mit Einführungsgesetz; пер. с нем. В. Бергманн. Издательство: Инфотропик Медиа. 2016 г. 2-е изд., перераб. 388 p.
  - Давыденко Д. Мировое соглашение как средство внесудебного урегулирования частноправовых споров (по праву России и некоторых зарубежных стран). Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2004. 257 p.
  - Кропотов Р. В. К вопросу о свободе мирового соглашения. În: *Вестник Марийского государственного университета. Серия Исторические науки. Юридические науки*, 2016. Т2. №2(6), p. 64-66.
  - Матвеева С. Д. Мировая сделка в гражданском праве и законодательстве Франции: понятие и признаки. În: *Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки*, 2015, № 2-2, p. 67-74.
  - Мрастьева О. С. Мировое соглашение среди примирительных процедур. În: *Вестник Саратовской государственной юридической академии*, 2017, № 2(115), p. 131-134.
  - Трегубов, В. А. Институт мирового соглашения в гражданском и арбитражном судопроизводстве иностранных государств. În: *Молодой ученый*. 2020, № 22 (312), p. 312-315.
  - Шакарян М.С. *Гражданский процесс: Учебник*. Москва: Проспект, 2004. 584 p.

Despre autori:

Adelina BÂCU,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Departamentul Drept,
Academia de Studii Economice din Moldova
e-mail: adelabacu@mail.ru
ORCID: 0009-0001-0788-3390*

Igor BÂCU,

*asistent universitar,
Universitatea de Stat
de Educație Fizică și Sport,
e-mail: bacuigor1974@gmail.com,
ORCID: 0000-0001-5317-3296*

About authors:

Adelina BACU,

*PhD, associate professor,
Department Law,
Academy of Economic Studies of Moldova,
e-mail: adelabacu@mail.ru
ORCID ID:0009-0001-0788-3390*

Igor BÂCU,

*university assistant,
State University of Physical Education
and Sports
e-mail: bacuigor1974@gmail.com
ORCID: 0000-0001-5317-3296*